

Sygn. akt **III AUa 1589/22**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2024 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Protokolant: Danuta Stachowiak

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2024 r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy **Z. C. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą Zakład (...) w Z. oraz J. B.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 8 września 2022 r. sygn. akt IV U 2300/21

- o d d a l a apelację;
- zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz J. B. kwotę 2340 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o kosztach do dnia zapłaty- tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

	Marta Sawińska	
--	----------------	--

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 października 2021r., nr (...) sprostowaną decyzją z 20 grudnia 2021 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. a) ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. stwierdził, że J. B. jako pracownik u płatnika składek Zakład (...) nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 1 października 2020r. do 31 października 2020r.

W uzasadnieniu organ rentowy wywodził, że J. B. nie wykonywał pracy na rzecz płatnika składek na warunkach charakterystycznych dla stosunku pracy, określonych w art. 22 Kodeksu Pracy. Zdaniem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zawarcie umowy o pracę było celowym działaniem stron, ukierunkowanym wyłącznie na umożliwienie ubezpieczonemu nabycia świadczenia emerytalnego w wyższej kwocie.

Odwołanie od decyzji organu rentowego złożył J. B. zaskarżając tę decyzję w całości, wnosząc o jej zmianę i ustalenie, że odwołujący się w spornym okresie podlega pracowniczym ubezpieczeniom społecznym, a także o orzeczenie o kosztach postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odwołujący wywiódł, że ustalenia organu rentowego są błędne, albowiem oparte zostały na niepełnym materiale dowodowym, a wnioski wyprowadzone z faktów są rażąco sprzeczne z zasadami logicznego myślenia. W ocenie odwołującego organ rentowy dopuścił się szeregu uchybień, w tym uchybienia polegającego na dowolnej ocenie zebranego materiału dowodowego.

Odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nr (...) wniósł także Z. C., prowadzący Zakład (...). Odwołujący zaskarżył powyższą decyzję w całości zarzucając jej błędną ocenę stanu faktycznego, postawienie wobec odwołującego rażących zarzutów, jakoby J. B. nie świadczył u płatnika składek pracy w ramach zawartej umowy o pracę i tym samym nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od 1 października 2020r. do 31 października 2020r., nadto oparcie rozstrzygnięcia jedynie na domniemaniach i przypuszczeniach, a pominięcie całkowicie materiału dowodowego zebranego przez ZUS w trakcie przeprowadzonego postępowania w sprawie prawidłowości zgłoszenia J. B. do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia u płatnika składek.

Odwołujący się wniósł tym samym o zmianę decyzji z dnia 26 października 2021r. przez Sąd I instancji poprzez orzeczenie, że J. B. jako pracownik u płatnika składek Zakład (...) podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 1 października 2020r. do 31 października 2020r.

Na podstawie art. 219 k.p.c. sąd połączył sprawy z obu odwołań w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Wyrokiem z 8 września 2022 r. (sygn. IV U 2300/21) Sąd Okręgowy w Zielonej Górze zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził, iż wnioskodawca J. B. podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od 1 października 2020 r. do 30 października 2020 r. jako pracownik u płatnika składek Zakład (...) w Z.- P. (pkt I wyroku) oraz zasądził od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz odwołującego J. B. kwotę 180 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt II wyroku).

Postanowieniem 14 września 2022 r. z sprostował niedokładność w sentencji wyroku z dnia 8 września 2022 r. w ten sposób, że w miejsce daty końcowej podlegania ubezpieczeniom społecznym „30.10.2020 r.” wpisać „31.10.2020r.” W uzasadnieniu wskazał, że odwołujący od 1 października 2020 r. do 31 października 2020 r. wykonywał na rzecz płatnika składek pracę w warunkach określonych w spornej umowie o pracę.

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Płatnik składek - Z. C. wykonuje działalność gospodarczą pod firmą (...), zarejestrowaną od 1 maja 2008r., a zawieszoną w dniu 1 lipca 2022r., ze stałym miejscem wykonywania w Z. ul. (...) -22 L., nr 14A, której przeważającym przedmiotem działalności jest obróbka mechaniczna elementów metalowych.

J. B. został zgłoszony do ubezpieczeń jako pracownik u płatnika składek od 1 października 2020r. do 31 października 2020r. Tytułem do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych było zatrudnienie na podstawie umowy o pracę.

Odwołujący się zawarł z płatnikiem umowę o pracę z dnia 1 października 2020r. na czas określony od 1 października 2022r. do 30 listopada 2020r., na podstawie której został zatrudniony na 1/2 etatu na stanowisku ślusarza z miejscem wykonywania pracy w Z., ul. (...), za wynagrodzeniem w wysokości 1 300,00 zł brutto.

Odwołujący odbył szkolenie wstępne w dziedzinie BHP przeprowadzone przez Z. C. w dniu 1 października 2020r.

W okresie od 1 października 2020r. do 31 października 2020r. odwołujący się wykonywał na rzecz płatnika pracę na warunkach określonych w spornej umowie o pracę.

W ramach swojej działalności płatnik zajmował się obróbką mechaniczną elementów metalowych. Z tej działalności płatnik osiągał miesięczne przychody udokumentowane w ewidencji przychodów.

Do obowiązków odwołującego się należało: cięcie elementów metalowych, szlifowanie oraz wiercenie otworów w elementach metalowych.

Praca była wykonywana w warsztacie Z. C., w sąsiedztwie miejsca zamieszkania J. B.. W warsztacie były dwa stanowiska pracy: przy wiertarce stołowej oraz przy stole ślusarskim.

Praca była wykonywana w godzinach od 10.00 do 14.00 w dni robocze.

Za wykonywaną pracę odwołujący się otrzymał umówione wynagrodzenie.

Pismem z dnia 26 lutego 2021r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z., zawiadomił J. B. o wszczęciu postępowania w sprawie prawidłowości zgłoszenia odwołującego się do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia u płatnika składek Z. C. Zakład (...).

Pismem z dnia 21 kwietnia 2021r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadomił, że zakończono postępowanie dowodowe z zakresie prawidłowości zgłoszenia J. B. do ubezpieczeń społecznych. W zebranych materiałach dowodowych nie stwierdzono nieprawidłowości w zgłoszeniu odwołującego się do ubezpieczeń społecznych na podstawie umowy o pracę u ww. płatnika składek.

Decyzją z dnia 26 kwietnia 2021r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych umorzył postępowanie w sprawie prawidłowości zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych J. B. z tytułu zatrudnienia u płatnika składek - Zakład (...).

W uzasadnieniu decyzji, ZUS stwierdził, że złożone przez strony postępowania wyjaśnienia i dokumenty potwierdzają, że ubezpieczony wykonywał pracę u płatnika składek na warunkach stosunku pracy. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie wniósł zastrzeżeń w zakresie prawidłowości zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych J. B..

Postanowieniem z dnia 22 lipca 2021r. organ rentowy wznowił z urzędu postępowanie administracyjne, dotyczące ustalenia prawidłowości zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych J. B. z tytułu zatrudnienia w zakładzie (...).

W uzasadnieniu podano, iż po dokonaniu ponownej analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego stwierdzono, że nie zawiera on wszystkich informacji, niezbędnych do prawidłowego określenia tytułu do ubezpieczeń oraz okresu podlegania ubezpieczeniom społecznym przez J. B..

Pismem z dnia 17 sierpnia 2021r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadomił o zakończeniu postępowania wyjaśniającego w sprawie prawidłowości zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych J. B., jednocześnie wskazując, że po upływie 7 dni od dnia doręczenia ww. pisma, zostanie wydana stosowna decyzja.

Decyzją z dnia 26 października 2021r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, iż odwołujący się, jako pracownik u płatnika składek Zakład (...), nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 1 października 2020r. do 30 października 2020r.

Postanowieniem z dnia 20 grudnia 2021r. pozwany organ rentowy sprostował oczywistą omyłkę pisarską w zaskarżonej decyzji i jej uzasadnieniu, w ten sposób że w miejsce końcowej daty podlegania ubezpieczeniu przez odwołującego: „30 października 2020r.” wpisał: „31 października 2020r.”.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji wydał zaskarżony wyrok (sprostowany postanowieniem z 14 września 2022r. – k. 79), w którym zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził, iż wnioskodawca J. B. podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od 1 października 2020 r. do 31 października 2020 r. jako pracownik u płatnika składek Zakład (...) w Z. (pkt I wyroku)

oraz zasądził od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz odwołującego J. B. kwotę 180 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt II wyroku).

Sąd I instancji podkreślił, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była okoliczność rzeczywistego świadczenia pracy przez odwołującego na warunkach zatrudnienia pracowniczego w ramach umowy o pracę z dnia 1 października 2020r., a tym samym – podleganie przez odwołującego ubezpieczeniom społecznym z tego tytułu.

Następnie Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 8 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1009 ze zm.), obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, czyli osobami pozostającymi w stosunku pracy. Osoby takie podlegają też obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu i wypadkowemu (art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1). Obowiązkowo ww. ubezpieczeniom pracownicy podlegają od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku (art. 13 pkt 1).

Sąd Okręgowy podkreślił, że w przypadku odwołującego się, kluczowe znaczenie dla istnienia ubezpieczenia społecznego w spornym okresie ma więc to, czy pozostawał on w stosunku pracy. Dlatego też – z uwagi na fakt, że obowiązek ubezpieczenia jest pochodną stosunku pracy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalając obowiązek podlegania ubezpieczeniu społecznemu jest upoważniony do oceny stosunku pracy, którego stroną ma być osoba ubezpieczona w oparciu o zawartą umowę o pracę (art. 83 ust. 1 ustawy systemowej).

W dalszej części uzasadnienia Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z art. 22 § 1 k.p., przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. W orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że o tym czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych. Okoliczności wynikające z formalnie zawartej umowy o pracę lub ugody pozasądowej nie są wiążące w postępowaniu o ustalenie podlegania obowiązkowi pracowniczego ubezpieczenia społecznego (wyroki SN: z 24.02.2010 r., sygn. akt II UK 204/09; z 17.03.2016 r., sygn. akt III UK 83/15).

Mając na uwadze powyższe oświadczenie woli o nawiązaniu stosunku pracy, złożone przez płatnika składek i ubezpieczonego w umowie z 1 października 2020r. podlegało kontroli pod kątem stwierdzenia jej ewentualnej nieważności.

Zgodnie z art. 83 § 1 zd. 1 k.c., nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozoru.

Do pozorności umowy o pracę – powodującej jej nieważność – dochodzi wówczas, gdy strony umowy o pracę nie zamierzają wywołać skutku prawnego w postaci nawiązania stosunku pracy, a ich oświadczenia, uzewnętrznione umową o pracę, zmierzają wyłącznie do wywołania skutku w sferze ubezpieczenia społecznego. Przy czym Sąd Okręgowy podkreślił, że przez „nawiązanie stosunku pracy” sąd nie rozumie wyłącznie wykonywania faktycznych czynności przez odwołującą się na rzecz płatnika, nawet za wynagrodzeniem, lecz realizację pracy cechowanej w przeważającej mierze przez istotne komponenty stosunku uregulowanego w art. 22 k.p.

Sąd Okręgowy zaakcentował, że przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe prowadzi do wniosku, iż kwestionowana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych umowa o pracę nie jest umową pozorną w rozumieniu art. 83 k.c. w zw. z art. 300 k.p. Zgromadzony materiał dowodowy nie pozostawia wątpliwości, że w okresie od 1 października 2020r. do 31 października 2020r. ubezpieczony świadczył na rzecz płatnika pracę w określonym wymiarze czasu, na określonym stanowisku, w wyznaczonym miejscu i za wynagrodzeniem określonym w umowie.

W ocenie Sądu I instancji wynika to zarówno z dowodów z zeznań świadków, jak i ze zgromadzonej dokumentacji. Zaznaczył, że do obowiązków ubezpieczonego należało cięcie elementów metalowych, szlifowanie oraz wiercenie otworów w elementach metalowych. Praca była wykonywana w godzinach od 10.00 do 14.00 w dni robocze i w określonym miejscu - w warsztacie Z. C., a za wykonywaną pracę odwołujący otrzymał umówione wynagrodzenie.

W ocenie Sądu Okręgowego w świetle powyższych dowodów Sąd nie ma wątpliwości, że odwołujący wykonywał swój zakres obowiązków w wymiarze 1/2 etatu, w wyznaczonym miejscu, na polecenie pracodawcy, za wynagrodzeniem.

Jednocześnie Sąd I instancji wskazał, że nie ma przy tym znaczenia, jak podnosił Zakład Ubezpieczeń Społecznych, iż J. B. nie podejmował żadnej aktywności zawodowej od października 2008r, tj. od chwili, gdy nabył uprawnienia emerytalne. Nie ma również znaczenia w tym konkretnym przypadku, iż płatnik składek wykonując działalność gospodarczą, od września 2012r. nie zgłaszał do ubezpieczeń żadnej innej osoby, albowiem zapotrzebowanie pracodawcy na skorzystanie z pomocy dodatkowego pracownika pojawiło się wraz z przyjęciem przez niego dużego zlecenia. W kontekście powyższego – zdaniem Sądu Okręgowego - nie istotne jest, czy płatnik przed spornym okresem kogokolwiek zatrudniał.

Sąd Okręgowy zaakcentował, że nie ma wątpliwości, iż doszło do nawiązania tego konkretnego, spornego stosunku pracy, i to wystarczy, by objąć odwołującego się pracowniczym ubezpieczeniem społecznym. Dodatkowo Sąd Okręgowy zaznaczył, że – jak wynika z ewidencji przychodów – płatnik osiągał przychody, działalność była realna, mogła więc zajść potrzeba zatrudnienia pracownika.

Ponadto Sąd I instancji wskazał, że niezależnie od rozstrzygnięcia merytorycznego na korzyść odwołujących się, nie było prawnych podstaw do wznowienia z urzędu postępowania administracyjnego, dotyczącego ustalenia prawidłowości zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych J. B. z tytułu zatrudnienia w zakładzie (...).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych jako podstawę prawną wznowienia postępowania wskazał art. 145 § 1 pkt 5, art. 149 § 1 i art. 101 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego. Powoływał się on tym samym na przesłankę mówiącą o tym, iż podstawą do wznowienia postępowania administracyjnego jest sytuacja, gdy wyjdą na jaw istotne dla sprawy nowe okoliczności faktyczne lub nowe dowody istniejące w dniu wydania decyzji, nieznanne organowi, który wydał decyzję. Jednakże, zgodnie z wyrokiem NSA z 19 maja 2022 r., I GSK 2509/18, ujawnione okoliczności faktyczne lub dowody muszą charakteryzować się przymiotem nowości (nie wystarczy fakt, iż organ ich wcześniej po prostu nie analizował, bądź analizował, ale błędnie), mieć istotne znaczenie dla sprawy (wpływać na zmianę treści decyzji), istnieć w dniu wydania decyzji ostatecznej i być nieznanne organowi wydającemu tę decyzję oraz stronie lub będąc znanymi stronie, zostać po raz pierwszy przez nią zgłoszone.

Przez „nową okoliczność istotną” dla sprawy - w rozumieniu art. 145 § 1 pkt 5 k.p.a. - należy rozumieć taką okoliczność, która mogła mieć wpływ na odmienne rozstrzygnięcie sprawy, co oznacza, że w sprawie zapadłaby decyzja, co do swej istoty odmienna od rozstrzygnięcia dotychczasowego. Chodzi zatem o okoliczności istotne w takim znaczeniu, że ich istnienie lub brak bezpośrednio wpływają na treść rozstrzygnięcia. Okoliczności te muszą więc być prawotwórcze, z punktu widzenia znajdującego zastosowanie w sprawie przepisu prawa materialnego (wyrok NSA z 24.02.2022 r., II OSK 626/19).

Dlatego też – w ocenie Sądu Okręgowego - Zakład Ubezpieczeń Społecznych niewłaściwie uznał brak orzeczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do wykonywania pracy na stanowisku ślusarza, jako istotną dla sprawy nową okoliczność faktyczną. Ta okoliczność powinna być już znana Zakładowi w dużo wcześniejszym terminie. Według zeznań świadka B. L., Zastępcy Naczelnika Wydziału ubezpieczeń i składek ZUS, podstawą wznowienia postępowania były wątpliwości, które Zakład Ubezpieczeń Społecznych powziął w toku pierwszego postępowania co do faktycznego wykonywania pracy. Świadek ponadto nie potrafił wskazać jaka była faktyczna podstawa prawna wznowienia postępowania w świetle art. 145 Kodeksu postępowania administracyjnego. Nową okolicznością na gruncie § 5 powyższego artykułu, był według oceny świadka wzrost świadczenia emerytalnego ubezpieczonego o 300-400%.

W myśl wyroku NSA z 21.07.2022 r., III OSK 4703/21 powołanie nowych dowodów musi polegać nie tylko na konkretnym wskazaniu dowodu, ale także na wskazaniu faktów, które potwierdzają ten dowód. Podkreślić należy, że wiedza organu o nowych okolicznościach musi mieć konkretne źródło, nie może wynikać z przypuszczeń, domysłów, lecz powinna znajdować oparcie w istniejących dowodach, które posłużą w toku wznowionego postępowania udowodnieniu nowych okoliczności faktycznych sprawy.

Na marginesie Sąd I instancji zaznaczył, że bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy są wywody pozwanego organu rentowego dotyczące domniemanego znacznego wzrostu świadczenia emerytalnego wnioskodawcy, pomijając już ich zasadność. Przedmiotem niniejszego postępowania było świadczenie pracy przez ubezpieczonego w spornym okresie w ramach umowy o pracę zawartej z Z. C..

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego (pkt II) Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 98 §1 i 3 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 265), zasądzając tym samym stawkę zastępstwa procesowego na rzecz każdej ze stron wygrywającej w niniejszej sprawie.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z., zaskarżając go w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

I. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy - art. 233 § 1 k.p.c., poprzez :

1) dokonanie oceny dowodów z przekroczeniem granicy swobodnej oceny dowodów oraz w sposób niewszechstronny przez błędne ustalenie, że J. B. realizował umowę o pracę od 1 października 2020r. do 30 października 2020r. na rzecz płatnika składek w sposób określony w tej umowie, a przede wszystkim w sposób charakterystyczny dla stosunku pracy - art. 22 ustawy z dnia 26 czerwca 1974r. Kodeks pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1320) w sytuacji, gdy postępowanie dowodowe, w tym dowody z zeznań Odwołujących oraz świadków wskazywały na okoliczność, iż została zawarta sprzecznie z zasadami współżycia społecznego, nadto w celu obejścia prawa;

2) ustalenie, że płatnik składek miał potrzebę zatrudnienia J. B. nie wykazując jednocześnie rzeczywistej i obiektywnej potrzeby zatrudnienia pracownika,

3) ustalenie, że zeznania Odwołujących oraz świadków, a także dokumenty zgromadzone w sprawie potwierdzają wykonywanie przez J. B. pracy w sposób charakterystyczny dla stosunku pracy, podczas gdy zeznania te cechował bardzo duży stopień ogólności, a także pojawiały się w nich liczne rozbieżności,

II. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie: art. 6 ust. 1 pkt. 1 w zw. art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz.U. z 2020r., poz. 266) w zw. z art. 22 ustawy z dnia 26 czerwca 1974r. Kodeks pracy poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że J. B. pozostawał w stosunku pracy i podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 1 października 2020r. do 30 października 2020r. z tytułu zatrudnienia u płatnika składek Zakład (...) bez względu na sposób wykonywania pracy, jej rozmiar i ustalony rodzaj, tj. wbrew określonemu w prawie pracy reżimowi wykonywania zatrudnienia, co stanowi o pozorności zatrudnienia.

Wskazując na powyższe Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołań, ewentualnie, w razie nieuwzględnienia tego wniosku o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji,

2. zasądzenie od Odwołujących na rzecz organu pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację odwołujący J. B. wniósł o oddalenie apelacji w całości.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Wniesioną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. apelację uznać należy za bezzasadną.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest oczywiście prawidłowe. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego, dokonał trafnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i w konsekwencji prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy. Prawidłowo także zastosował prawo materialne. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Okręgowego, a wobec niewątpliwego wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, nie widział też konieczności uzupełniania postępowania dowodowego.

W przedmiotowej sprawie istota sporu sprowadzała się do ustalenia czy w niniejszej sprawie istniały przesłanki faktyczne do objęcia odwołującego J. B. obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu zawartej umowy o pracę u płatnika składek Z. C. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą Zakład (...) w Z. w okresie od 1 października 2020 r. do 31 października 2020 r.

W pierwszej kolejności przypomnieć należy, że zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych pracownik objęty jest obowiązkowymi ubezpieczeniami: emerytalnym, rentowymi, chorobowemu i wypadkowemu, zaś obowiązek ten powstaje od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku. Pracownika do ubezpieczeń społecznych zgłasza pracodawca, który jest płatnikiem składek.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o s.u.s., za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, czyli zatrudnioną przez pracodawcę. Z kolei art. 22 § 1 k.p. stanowi, że przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. Jednakże dla faktycznego istnienia stosunku pracy nie jest wystarczające zawarcie umowy o pracę, lecz faktyczne realizowanie treści zawartej umowy poprzez rzeczywiste świadczenie pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 06.03.2007 r., I UK 302/06, OSNP 2008/7-8/110 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 19.10.2007 r., II UK 56/07, LEX nr 376433).

Natomiast dla objęcia ubezpieczeniem społecznym z tytułu wykonywania pracy zasadnicze znaczenie ma nie to, czy umowa o pracę została zawarta i czy jest ważna (jako nienaruszająca art. 58 § 1 lub 83 k.c.), lecz to, czy strony umowy rzeczywiście pozostawały w stosunku pracy (art. 8 ust. 1 ustawy systemowej). O tym zaś czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy, stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki czy też wystawienie świadectwa pracy, ale rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z treści art. 22 § 1 k.p.

Z kolei przepis art. 83 § 1 k.c. stanowi, że nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności. W orzecznictwie przyjmuje się, że jeżeli umowa o pracę została zawarta dla pozorów, nie może ona stanowić tytułu do objęcia pracowniczym ubezpieczeniem społecznym. Aby móc stwierdzić, że została zawarta umowa pozorna, przy składaniu oświadczeń woli (przy podpisywaniu umowy) obie strony muszą mieć/mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy. Oznacza to, że strony z góry zakładają, że nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wynikających z umowy. Innymi słowy, strony stwarzają pozór rzeczywistego dokonania czynności prawnej o określonej treści, podczas gdy tak na prawdę nie chcą wywołać żadnych skutków prawnych lub też

wywołać inne, niż w pozornej czynności deklarują (por. wyrok SN z dnia 04.02.2000 r., II UKN 362/99, OSNAPiUS 2001/13/449, wyrok SN z dnia 26.07.2012 r., I UK 27/12, LEX nr 1218584).

Stosunek pracy jest dobrowolnym stosunkiem prawnym o charakterze zobowiązaniowym, zachodzącym między dwoma podmiotami, z których jeden, zwany pracownikiem, obowiązany jest świadczyć osobiście i w sposób ciągły, powtarzający się, na rzecz i pod kierownictwem drugiego podmiotu, zwanego pracodawcą, pracę określonego rodzaju oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca zatrudniać pracownika za wynagrodzeniem (por. wyrok Sądu Najwyższego z 07.10.2009 r., III PK 38/2009, LEX nr 560867). Cechą wyróżniającą stosunek pracy (art. 22 § 1 k.p.), jest zatem wykonywanie pracy pod kierownictwem pracodawcy.

W przedmiotowej sprawie należało ustalić, czy odwołujący J. B. pozostawał z płatnikiem składek Z. C. (...) Zakład (...) w Z. w stosunku pracy, w myśl cytowanych powyżej przepisów, a tym samym czy z tego tytułu mógł zostać objęty obowiązkowymi ubezpieczeniami: emerytalnym i rentowymi, chorobowym i wypadkowym od dnia 1 października 2020 r. do 31 października 2020 r.

Odnosząc się do zarzutów podniesionych przez organ rentowy w apelacji Sąd Apelacyjny stwierdza, że nie zasługiwały one na uwzględnienie.

Celem postępowania apelacyjnego jest ponowne rozpoznanie sprawy pod względem faktycznym i prawnym, przy czym prawidłowa ocena prawna, może być dokonana jedynie na podstawie właściwie ustalonego stanu faktycznego sprawy, którego kontrola poprzedzać musi ocenę materialno-prawną.

Jeden z zarzutów podniesiony w apelacji przez organ rentowy, skupiał się na wykazaniu, iż Sąd I instancji dokonał nieprawidłowej oceny zgromadzonego materiału dowodowego i przez to doszło do sprzecznych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. Argumenty przedstawione przez organ rentowy w treści apelacji, nie podważyły w żaden sposób zasadności stanowiska Sądu I instancji. Wskazany zarzut naruszenia prawa procesowego art. 233 § 1 k.p.c. okazał się chybiony.

Zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów, sąd ocenia wiarygodność i moc poszczególnych dowodów według własnego przekonania na podstawie „wszechstronnego rozważenia zebranego materiału”, a zatem, jak podkreśla się w orzecznictwie, z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzeniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności. Przyjmuje się, że ramy swobodnej oceny dowodów muszą być zakreślone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których Sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wiąże ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego.

Do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. mogłoby dojść tylko wówczas, gdyby strona skarżąca wykazała uchybienia podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10.06.1999 r., II UKN 685/98 L.). Sąd I instancji wziął pod uwagę cały materiał dowodowy zgromadzony w niniejszej sprawie. Apelacja organu rentowego ograniczała się z zasadzie polemiki z ustaleniami Sądu i własną interpretacją zgromadzonego materiału dowodowego, nadto wskazaniem Sądowi w jaki sposób miał ocenić ten właśnie materiał dowodowy i jakie wnioski z niego wyciągnąć.

Przenosząc powyższe ogólne rozważania na grunt przedmiotowej sprawy, w ocenie Sądu Apelacyjnego, bezzasadny był zarzut dotyczący naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., a sprowadzający się w istocie do tego, że organ rentowy wskazał, iż w jego ocenie z przeprowadzonych dowodów Sąd I instancji wyciągnął wnioski niezgodne z ich ustaleniami.

Sąd Apelacyjny podkreśla, że Sąd I instancji stan faktyczny sprawy ustalił na podstawie analizy całokształtu zebranego materiału dowodowego, w szczególności zeznań świadków Z. K., Z. Ł., L. D. (1), S. (osoby obce), D. B. (żony

odwołującego) oraz płatnika składek Z. C. i odwołującego J. B.. Świadek Z. K. potwierdził, iż widział jak odwołujący w spornym okresie w ubraniu roboczym, wykonywał pracę przez dłuższy okres czasu na rzecz Z. C.. Z kolei z zeznań świadka Z. Ł. wynika, iż widywał zawsze przed południem J. B. w ubraniu roboczym, przy pracy w zakładzie ślusarskim płatnika składek. Ponadto świadkowie L. D. (2) oraz L. S. również potwierdzili, iż widywali codziennie w spornym okresie J. B. podczas wykonywania pracy w warsztacie Z. C.. Według zeznań świadków odwołujący wykonywał takie prace jak szlifowanie, spawanie oraz wiercenie w częściach metalowych. Z zeznań świadka D. B. (żony odwołującego) wynika również, że odwołujący w spornym okresie pracował u płatnika składek na 1/2 etatu. Sąd I instancji wziął zarówno pod uwagę zeznania samego ubezpieczonego J. B. jak i dokumentację zgromadzoną w aktach sprawy oraz w aktach organu rentowego – związanych z działalnością płatnika składek i udziałem odwołującego w tej działalności. Nadmienić raz jeszcze należy, że zarówno zeznania świadków, płatnika składek jak i ubezpieczonego były spójne i logiczne, nadto pozwany organ rentowy nie kwestionował tych zeznań w toku postępowania.

Sąd Apelacyjny podkreśla, że płatnik składek wyjaśnił, że w spornym okresie zdecydował o zatrudnieniu odwołującego, albowiem w jesieni 2020 r. płatnik składek otrzymał duże zlecenie od zakładu Agencja Handlowa (...) W. D. na wykonanie wieszaków na pokrowce foliowe. Z uwagi na fakt, że sam nie dotrzymałby terminu realizacji usługi postanowił zatrudnić kogoś do pomocy, wówczas pomyślał o odwołującym, albowiem miał on niezbędne doświadczenie i wykształcenie (wcześniej pracował jako stolarz). Płatnik składek znał odwołującego, gdyż mieszkali po sąsiedztwu, niedaleko od siebie, dlatego też nie zawarł pisemnej umowy, tylko ustną. (...) do wykonania wieszaków dostarczył zleceniobiorca. Po za tym płatnik składek wyjaśnił, że przed przystąpieniem do pracy przez odwołującego udzielił mu stosownych informacji w tym dotyczących BHP. Praca wykonywana przez odwołującego J. B. wykonywana była pod nadzorem płatnika składek Z. C., albowiem wówczas razem z nim pracował w warsztacie. Pracę odwołujący wykonywał w godzinach od 10:00 do 14:00 w dni robocze. Po za tym ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że w spornym okresie sytuacja finansowa płatnika składek kształtowała się korzystnie, a zatem miał podstawę do zatrudnienia pracownika.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwala stwierdzić, że stosunek pracy nawiązany pomiędzy płatnikiem składek Z. C. (...) Zakładem (...), a J. B., faktycznie był wykonywany przez ubezpieczonego od dnia 1 października 2020 r. do 31 października 2020 r.

W apelacji organ rentowy wskazuje, że umowa pomiędzy ubezpieczonym a płatnikiem składek została zawarta jako sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, lecz nie wskazuje jakie ewentualnie zasady zostały przez nich naruszone. Nadto organ rentowy – jak wynika z treści apelacji zdaje się podnosić również pozorność spornej umowy, nie wskazując przy tym na czym tak naprawdę ta „pozorność” miałyby polegać, w szczególności gdy z materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy wynika, że ubezpieczony J. B. świadczył pracę na rzecz płatnika składek zgodnie z umową o pracę z dnia 1 października 2020 r. Przy czym raz jeszcze uwagę zwrócić należy na fakt, iż świadkowie przesłuchani w sprawie potwierdzili, że odwołujący świadczył pracę na rzecz płatnika w spornym okresie, widzieli go w zakładzie płatnika składek w odzieży roboczej. Sąd Apelacyjny podkreśla, że okoliczność, iż wcześniej nikt nie był zatrudniony na podobnym stanowisku, nie przesądza o pozorności, bowiem to do przedsiębiorcy należy decyzja, w którym momencie uzna zatrudnić pracownika za stosowne/celowe (jak wynika z zeznań płatnika składek, wcześniej nie było takiej potrzeby).

Ponadto Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że z akt organu rentowego wynika, że organ przeprowadził kontrolę w zakresie zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych J. B. u płatnika składek w spornym okresie, podczas tej kontroli nie ujawniono jakichkolwiek naruszeń czy nieprawidłowości. Już w dniu 21 kwietnia 2021 r. poinformowano odwołującego J. B. o zakończeniu postępowania. Decyzją z 26 kwietnia 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. umorzył postępowanie w sprawie prawidłowości zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych J. B., z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek Zakład (...). W uzasadnieniu decyzji zawarto adnotację, że złożone przez strony postępowania wyjaśnienia i dokumenty potwierdzają, że ubezpieczony J. B. wykonywał pracę u płatnika składek, na warunkach stosunku pracy.

Dopiero po zwróceniu się przez odwołującego J. B. z wnioskiem o przeliczenie emerytury na podstawie art. 27 ustawy emerytalnej z zastosowaniem art. 55a ww. ustawy organ rentowy wszczął postępowanie wyjaśniające.

Słusznie Sąd Okręgowy uznał, że nie było prawnych podstaw do wznowienia z urzędu postępowania administracyjnego, dotyczącego ustalenia prawidłowości zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych J. B. z tytułu zatrudnienia w zakładzie (...). Wskazując jednocześnie, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych jako podstawę prawną wznowienia postępowania wskazał art. 145 § 1 pkt 5, art. 149 § 1 i art. 101 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego. Powoływał się on tym samym na przesłankę mówiącą o tym, iż podstawą do wznowienia postępowania administracyjnego jest sytuacja, gdy wyjdą na jaw istotne dla sprawy nowe okoliczności faktyczne lub nowe dowody istniejące w dniu wydania decyzji, nieznanie organowi, który wydał decyzję.

W ocenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych brak orzeczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do wykonywania pracy na stanowisku ślusarza było właśnie dla sprawy nową okolicznością faktyczną. Z kolei jak słusznie zauważył w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd I instancji ta okoliczność powinna być już znana Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w dużo wcześniejszym terminie.

Poza tym jak wynika z utrwalonego w judykaturze stanowiska, niedopełnienie przez pracodawcę pewnych formalności (np. brak skierowania pracownika na badania wstępne przed objęciem stanowiska) nie są na tyle istotne by przy spełnieniu pozostałych warunków miały jakikolwiek decydujący wpływ (niedopełnienie formalności przez pracodawcę, nie może negatywnie rzutować na sam fakt zatrudnienia pracownika, tym bardziej, że jak już była mowa wyżej odwołujący J. B. faktycznie wykonywał pracę na rzecz płatnika składek). Po za tym świadek B. L. przesłuchana jako Zastępca Naczelnika Wydziału ubezpieczeń i składek ZUS nie potrafiła wskazać jaka była faktyczna podstawa prawna wznowienia postępowania w świetle art. 145 Kodeksu postępowania administracyjnego. Przyznała przy tym, że nową okolicznością na gruncie § 5 powyższego artykułu, był według oceny świadka wzrost świadczenia emerytalnego ubezpieczonego o 300-400%, co w ocenie Sądu Odwołującego wydaje się bardziej wiarygodne. Dodać też wypada, że nie sposób zarzucić odwołującemu niewłaściwego zachowania, bowiem działał w granicach prawa wówczas obowiązującego, skoro miał możliwość wystąpienia z wnioskiem o przeliczenie emerytury (gdyż posiadał dodatkowy okres zatrudnienia), to nie sposób obecnie zarzucić mu, że z tego prawa skorzystał.

Sąd Apelacyjny podziela w tym miejscu stanowisko Sądu I instancji, że bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy są wywody pozwanego organu rentowego dotyczące domniemanego znacznego wzrostu świadczenia emerytalnego wnioskodawcy, albowiem przedmiotem niniejszego postępowania było świadczenie pracy przez ubezpieczonego w spornym okresie w ramach umowy o pracę zawartej z Z. C.. Z kolei ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego niewątpliwie wynika, że okresie od 1 października 2020 r. do 31 października 2020 r. odwołujący wykonywał pracę na rzecz płatnika składek na podstawie umowy o pracę, a pracodawca tę pracę przyjmował wypłacając mu wynagrodzenie.

Wbrew zarzutom zawartym w apelacji Sąd I instancji przed wydaniem zaskarżonego wyroku zbadał wszystkie ww. niezbędne przesłanki do ustalenia, czy odwołujący rzeczywiście świadczył pracę na rzecz płatnika składek zgodnie z umową zlecenia z 1 października 2020 r. zatem nie doszło do naruszenia prawa materialnego tj. art. 6 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 11 ust. 2 ustawy systemowej.

Tym samym słusznie Sąd Okręgowy uznał, że umowa o pracę była faktycznie wykonywana przez odwołującego od 1 października 2020 r. do dnia 31 października 2020r., a zatem nie była umową pozorną. Powyższe przesądza o bezzasadności zarzutów podniesionych w apelacji organu rentowego. Sąd Okręgowy nie uchybił bowiem zarówno przepisom proceduralnym jak i przepisom prawa materialnego.

Uwzględniając powyższe rozważania Sąd Apelacyjny podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako oczywiście bezzasadną (pkt 1 wyroku).

O kosztach postępowania Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 1 pkt 2 w związku z § 9 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Mając powyższe na względzie, tytułem zwrotu kosztów procesu (kosztów zastępstwa procesowego) zasądzono od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Z. na rzecz J. B. kwotę 2340 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spłacie świadczenia pieniężnego od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o kosztach do dnia zapłaty – tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej (punkt 2 wyroku).

W rozstrzygnięciu tym doszło do oczywistej pomyłki, albowiem prawidłowa wysokość zasądzonej kwoty winna wynosić 240 zł jako ryczałtowa wartość wynagrodzenia radcy prawnego w sprawach dotyczących podlegania ubezpieczeniom społecznym, co wynika wprost z prawidłowo wyżej powołanych przepisów.

sędzia Marta Sawińska